МЛАД ФОРУМ
Механика Транспорт Комуникации
Научно списание http://www.mtc-aj.com
ISSN 2367-6558 (print)
ISSN 2367-6612 (online)
том 14, брой 1, 2025г.
статия № 2674

РАЗВИТИЕ НА ИНТЕРМОДАЛНА ТРАНСПОРТНА МРЕЖА В СЪОТВЕТСТВИЕ С ПОЛИТИКАТА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ

Нина Гергова, Мартин Тодоров, Александра Иванова
ninagergova@vtu.bg, m.todorovv33@gmail.com, alexandraivanova999@abv.bg

Висше транспортно училище „Тодор Каблешков“,
гр. София 1574, ул. Гео Милев 158
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Ключови думи: *транспортна мрежа, интермодалност, устойчиво развитие, политика, качество, транспортна услуга*

Резюме: *Устойчивото развитие е ключов принцип в дългосрочната визия за развитие на България. Транспортът има основна роля в икономиката, но и има значителен екологичен отпечатък. Развитието на интермодалната транспортна мрежа е тясно свързан с устойчивото развитие.*

В докладът ще се обърне внимание на основните приоритети и цели, насочени към намаляване на вредните емисии в транспорта, повишаване на енергийната ефективност, подобряване на достъпността и безопасността, интегриране на транспортните системи.

В тази връзка основните приоритети за постигането на устойчив транспорт са насочени към конкретни действия при обществения и железопътния транспорт, електрическата мобилност, вело и пешеходната инфраструктура.

Устойчивият транспорт подобрява достъпността, намалява задръстванията и подобрява ефективността на икономиката и оказва положително влияние върху развитието на транспортната система.

ВЪВЕДЕНИЕ

Програмата „Транспортна свързаност“ 2021-2027 г. е една добра стратегическа инициатива на България. Програмата се финансира от Европейския съюз, като се използват Европейския фонд за регионално развитие и Кохезионния фонд.

Основно програмата „Транспортна свързаност“ е насочена към подобряване на транспортната инфраструктура и мобилността в България, като по този начин стремежът е ориентиран към реализация на една от основните европейски цели, а именно устойчива и интелигентна мобилност.

I. ОСНОВНИ ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ПРОГРАМАТА „ТРАНСПОРТНА СВЪРЗАНОСТ“

Основните цели на политиката за устойчиво развитие са свързани и с приоритетните за програмата „Транспортна свързаност“ задачи. Задачите са в изпълнение на основните цели на програмата, а именно:

1. Развитие на железопътната и пътната инфраструктура, чрез модернизация и изграждане на участъци от Трансевропейската транспортна мрежа, включително

железопътните линии, например като Елин Пелин - Костенец, Волуяк - Драгоман и др.

2. Насърчаване на интермодалността и устойчивата градска мобилност.

3. Тук основна роля има разширяването на метрото в София и внедряването на интелигентните транспортни системи за по-добра свързаност между различните видове транспорт.

4. Намаляване на въглеродните емисии, главно чрез инвестиции в зарядна инфраструктура за алтернативни горива и насърчаване използването на електромобили[1]

Програмата „Транспортна свързаност“ е структурирана главно в пет основни приоритета, като всеки един от тях е насочен към конкретни аспекти на транспортната свързаност и устойчивото развитие. Определено може да се смята, че програмата е важна част от по-широката стратегия на България за интеграция в европейската транспортна мрежа и постигане на екологично устойчиво бъдеще. Европейските цели за устойчива интелигентна мобилност са заложени основно в Стратегията за устойчива и интелигентна мобилност, представени от Европейската комисия през 2020 г. Тя се явява значима част от Европейския зелен пакт и има за цел да трансформира транспортния сектор на ЕС до 2050г.

Поставените цели, с включени конкретни задачи са представени на фигура 1.

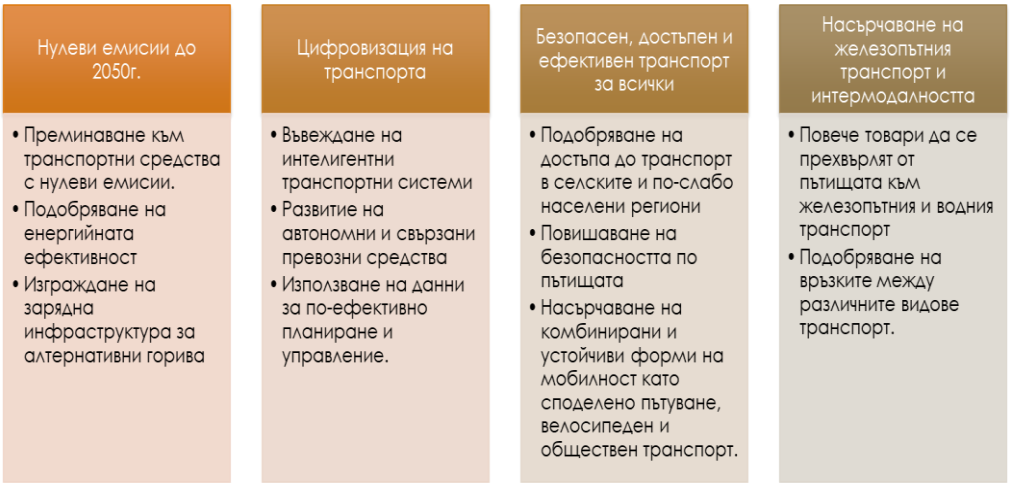

Фиг. 1. Европейските цели за устойчива интелигентна мобилност

II. ПОЛИТИКА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ, С АКЦЕНТ ВЪРХУ ТРАНСПОРТА

Политиката за устойчиво развитие на България с акцент върху транспорта има за цел да постигне балансирано развитие на транспортната система, така че тя да бъде:

1. Екологично устойчива – чрез намаляване на въглеродните емисии и преминаване към чисти технологии;

2. Икономически ефективна – чрез подобряване на енергийната ефективност и намаляване на зависимостта от вносни горива

3. Социално отговорна – чрез осигуряване на достъпност и безопасност за всички граждани.

В тази връзка развитието на интермодалната транспортна мрежа е необходимо да се развива в съответствие с политиката за устойчиво развитие, както на България, така и на Европа. Тази задача е свързана и с изпълнението на няколко специфични цели:

➢ Развитие на устойчива на изменението на климата, интелигентна, сигурна, стабилна и интермодална TEN-T за по-добре свързана Европа чрез подобряване на мобилността.

[1] Програма „Транспортна свързаност“ за периода 2021-2027 г, https://www.eufunds.bg/bg/optti/term/393

➢ По-зелена, нисковъглеродна и устойчива Европа с икономика в преход към нулеви нетни въглеродни емисии чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към него, превенция и управление на риска и устойчива градска мобилност“
➢ Насърчаване на устойчива мултимодална градска мобилност като част от прехода към икономика с нулеви нетни въглеродни емисии.
➢ Развитие на железопътната инфраструктура по основната и широкообхватната Трансевропейска транспортна мрежа.
➢ Развитие на пътната инфраструктура по основната Трансевропейска транспортна мрежа и пътни връзки.
➢ Подобряване на интермодалността, иновации, модернизирани системи за управление на трафика, подобряване на сигурността и безопасността на транспорта. [2]

Определено приоритетите на Програмата „Транспортна свързаност“ допринасят за реализацията на Зелената сделка, както и на Стратегията за устойчива и интелигентна мобилност. По този начин се очаква транспортния сектор да намали в голяма степен своите емисии и да бъде по-устойчив.

Като допълнение за ползите в транспортния сектор се залага и на повишаване на екологичната мобилност. Една от основните задачи е да се работи активно по навременното завършване на TEN-T мрежата, както и развитието и внедряването на цифровата трансформация и интелигентни транспортни системи в отделните видове транспорт.

Развитието на интелигентни транспортни системи и внедряването на иновативни решения за стабилна, интелигентна, сигурна и интермодална TEN-T, е в съответствие с целите на националната транспортна политика и Стратегията за устойчива и интелигентна мобилност на ЕС. Тези мерки и дейности ще допринесат за привличането на пътнически и товарен трафик към железопътния транспорт, като се подобри и качеството на железопътната инфраструктура.

Развитието на железопътната инфраструктура по TEN-T има важна роля за постигане на стратегическите цели на Стратегията за устойчива и интелигентна мобилност на ЕС и на националната транспортна политика.

От съществено значение да се извършват дейности и да се влагат инвестиции за подобряване на транспортната свързаност и достъпност, като се работи за ограничаване на отрицателните ефекти върху околната среда и климата.

Това от своя страна ще доведе до повишаване на ефективността на транспортния сектор и насърчаване на устойчивото развитие на страната.

Развитието на пътната инфраструктура е свързана с подобряване на свързаността и безопасността на движението, като е важно да се повиши ефективността на транспорта и да се намали броя на пътните инциденти.

Чрез подобряване на техническите и експлоатационните параметри на пътната инфраструктура ще се подобри въздействие върху околната среда и климата, чрез намаляване на отделяните вредни емисии. Изграждането на нови участъци от пътната мрежа ще допринесе, както за постигане на стратегическите цели на националната транспортна политика, така и за Стратегията за устойчива и интелигентна мобилност на ЕС.

Чрез развитието и разширението на вътрешно водни и морски пристанища за обществен транспорт за извършване на мултимодални операции, модернизация и

[2] Министерство на транспорта и съобщенията, https://www.mtc.government.bg/bg/category/1/ek-odobri-prvata-infrastrukturna-programa-za-perioda-2021-2027-g-programa-transportna-svrzanost-2021-2027

развитие на терминали и пристанищни съоръжения за комбиниран транспорт ще се създадат необходимите условия и предпоставки за извършване на мултимодални операции.

Повишаването на степента на използване на обществения транспорт ще доведе до намаляване на задръстванията, нивата на шум и замърсяване, както и на пътно-транспортните произшествия. От своя страна това ще има положителен ефект върху околната среда и климата, чрез намаляване на вредните емисии от намаляване употребата на автомобилния транспорт в градската част. [3]

В тази връзка са предвидени инвестиции, които да насърчават основни инициативи, посочени на фигура 2.

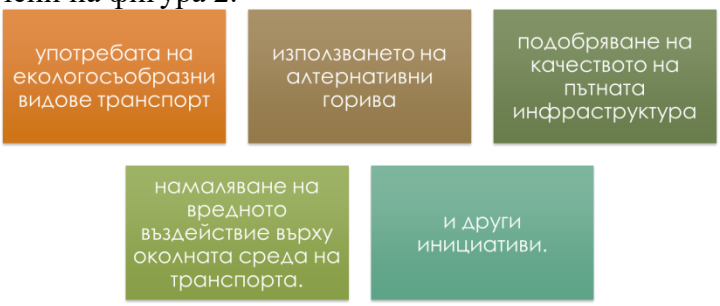

Фиг. 2.

Чрез инвестиции и действия за подобряване на техническите и експлоатационните параметри на транспортната инфраструктура, ще се постигне оптимизиране на трафика и ще се съдейства за намаляване на задръстванията. Провеждането на политика за насърчаване на употребата на екологосъобразни видове транспорт ще допринасят за намаляване на отделяните вредни емисии.

Изпълнението на Програмата „Транспортна свързаност“ ще окаже значително положително влияние на изменението на климата, като това основно може да се постигне чрез увеличаване дела на железопътния транспорт, подобряване на състоянието на пътната инфраструктура, както и употребата на алтернативни горива в транспорта. Предвидените инвестиции допринасят за постигане на устойчиво развита транспортна система и дават възможност за подобряване на мобилността на хора и стоки. Това от своя страна ще спомогне за насърчаване развитието на вътрешния пазар и териториалното, икономическо и социално развитие, както и опазването на околната среда.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Развитието на интермодалната транспортна мрежа е в съответствие с политиката за устойчиво развитие на България и е свързана с реализацията на трансевропейската транспортна мрежа. Така се създават благоприятни условия, както по отношение на инфраструктурата, чрез устойчиво развитие на всички видове транспорт, така и за подобряване на достъпността в мултимодална транспортна система.

Програмата „Транспортна свързаност“ е от изключителна важност, както за повишаване на ефективността и конкурентоспособността на транспортния сектор, така и за подобряване на транспортната свързаност, достъпност и ограничаването на отрицателните ефекти от развитието на транспортния сектор.

Изпълнението на заложените инвестиционни мерки, задачи и приоритети ще допринесат за подобряване на качеството на транспортната услуга.

Това изследване е подкрепено от НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „МЛАДИ УЧЕНИ И ПОСТДОКТОРАНТИ – 2”, МОДУЛ „МЛАДИ УЧЕНИ”

[3] Устойчив транспорт, https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/transport_bg

ЛИТЕРАТУРА:
[1] Даниела Тодорова, Миряна Евтимова, Кръгова икономика: нов план за действие, сп. Механика Транспорт Комуникации, бр. 3, 2021, ISSN 1312-3823[print]
[2] Калина Семова, Даниела Тодорова, Методи за определяне на иновационния потенциал и стимулиране на иновационната активност, сп. Механика Транспорт Комуникации, бр. 3, 2021, ISSN 1312-3823 [print]
[3] Министерство на транспорта и съобщенията, https://www.mtc.government.bg/bg/category/1/ek-odobri-prvata-infrastrukturna-programa-za-perioda-2021-2027-g-programa-transportna-svrzanost-2021-2027
[4] Програма „Транспортна свързаност“ за периода 2021-2027 г, https://www.eufunds.bg/bg/optti/term/393
[5] Устойчив транспорт, https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/transport_bg
[6] Тодорова Д., Кръстанов К., Колев П., Гергова Н., Тодоров Д., Умные города: перспективы развития в Болгарии, Индии, России, Румынии, Сербии, Словакии, Турции: монография, DOI 10.12709/mon.1.0., ISBN – 978-86-904190-0-5, Beograd, 2022
[7] Lambovska, M., & Todorova, D. (2021). 'Publish and Flourish' instead of 'Publish or Perish': A Motivation Model for Top-quality Publications. Journal of Language and Education, 7(1), 141-155. https://doi.org/10.17323/jle.2021.11522, https://jle.hse.ru/article/view/11522/12743.
[8] Lambovska, M., & Todorova, D. (2023). STRIVING FOR HIGH-QUALITY PUBLICATIONS: MOTIVATIONAL PROFILES OF MANAGEMENT WITHIN A BULGARIAN UNIVERSITY CLUSTER. TEM JOURNAL, 12(2), 1100–1109. https://doi.org/10.18421/TEM122-56
[9] Filip, Stanislav, Filipová, Ľubica, Podmanická, Daniela. Transport and Warehousing in Competences of the Public Administration Bodies in Slovak Republic [elektronický dokument] In: Mechanics Transport Communications:Academic journal. Sofia: University of Transport Todor Kableshkov, 2023, Roč. 21, č. 3/1 : 2023, Roč. 21, č. 3/2, s. 20-25 [online]. ISSN 1312-3823. ISSN (online) 2367-6620.
[10] Hrebennyk, Natalia, Labunska, Svitlana, Hudáková, Monika, Litvinova, Viktoriia, Filipová, Ľubica. Reviewing The Development Of Science Parks And Their Impact On The Economy In The Context Of Globalisation. DOI 10.46656/access.2023.5.3 9 In: ACCESS journal: Access to science, business, innovation in digital economy. Veliko Tarnovo: ACCESS Press Publishing house, 2024, Roč. 5, č. 3, s. 526-550. ISSN (online) 2683-1007
[11] Други, директно цитирани в текста

DEVELOPMENT OF AN INTERMODAL TRANSPORT NETWORK IN ACCORDANCE WITH THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT POLICY OF BULGARIA

Nina Gergova, Martin Todorov, Alexandra Ivanova
ninagergova@vtu.bg, m.todorovv33@gmail.com, alexandraivanova999@abv.bg

Todor Kableshkov University of Transport
Sofia, st. Geo Milev – 158
BULGARIA

Key words: *transport network, intermodality, sustainable development, policy, quality, transport service*

Abstract: *Sustainable development is a key principle in the long-term vision for the development of Bulgaria. Transport plays a fundamental role in the economy, but also has a significant environmental footprint. The development of the intermodal transport network is closely related to sustainable development. The report will focus on the main priorities and objectives aimed at reducing harmful emissions in transport, increasing energy efficiency, improving accessibility and safety, and integrating transport systems.*

In this regard, the main priorities for achieving sustainable transport are aimed at specific actions in public and rail transport, electric mobility, cycling and pedestrian infrastructure.

Sustainable transport improves accessibility, reduces congestion and improves the efficiency of the economy and has a positive impact on the development of the transport system.